

EL CONTE QUE MAI S'ACABA¹

“He estudiat la cultura dels àrabs i fins i tot he après la seva llengua en quatre dies!²”.

A *Les Mil y una nits* es diu de moltes històries que haurien de ser *gravades dins l'ull amb una agulla*, o que s'haurien d'inscriure amb pa d'or, és a dir, que haurien de ser enrecordades per sempre més. En qualsevol cas, narrar i escoltar guareix, salva de la mort, fa viatjar, ensenya i, sempre, sempre, entreté. Ara mateix ho comprovaràs!

CONTES D'ANIMALS:

Un personatge³, del nom del qual ara no m'enrecordo, però digne de confiança, la relatà així: “Fa uns quants anys, jo em dedicava a munyir ovelles i anava de ramat en ramat. Un dia de tants, tot fent camí, vaig passar al costat de un pastor i vaig observar que, entre les ovelles que pasturaven, s'hi passejava una bona colla de gossos.

-Per què tens tants gossos d'atura?-li vaig preguntar intrigat-. Quin servei et fan?

-No són pas gossos, són llops.

-Llops?-vaig cridar esbalaït-. Llops enmig del ramat? I com és que no fan mal a les ovelles?

-Senyor, no us fixeu en l'aparença. Si la ment és innocent, també ho és el cos”.

- Per què el conte comença dient “Un personatge, digne de confiança”? Què té això a veure amb la veracitat de la història?
- Explica les paraules finals del conte. Com creus que aconseguia el pastor que els llops no es cruspissin les ovelles?

¹ Tots els textos són de l'edició de Dolores Cinca i Margarita Castells: *Les Mil i una nits* (1994), Barcelona, ed. Proa, 2004.

² *Op. Cit.*, Vol. I, Nit 47, p. 291.

³ *Op. Cit.*, Vol. I, “Història del rei Umar Annunan i dels seus fills, Xarkan i Daualmakan”, Nit 65, p. 353.

- c. Com traduiries al castellà l'expressió catalana *la cançó de l'enfadós*?

Tot fent via⁴, un home es topà pel camí amb una serp que reptava amb rapidesa.

-A poc a poc!-la frenà amb el peu-. On vas amb tantes presses?

-Senyor, fujo d'un pervers encantador que em persegueix per apallissar-me i ja no puc dir ni fava, em temo que aviat m'atraparà. Si us plau, no voldríeu pas ajudar-me? Sabré ser agraïda pel vostre favor i us prometo una substanciosa recompensa.

L'ambiciós vianant va recollir la serp, se la posà a la butxaca i quan va passar l'encantador es va fer l'orni i li assegurà que no havia vist cap rèptil ni cosa semblant pels voltants.

-Bé, ja ets fora de perill- anuncià a la serp quan l'encantador hagué desaparegut-. I ara dóna'm la meva recompensa.

-Aquí la tens!

La serp el va picar i l'home va morir en breus instants.

- a. Què ens ensenya el conte?
- b. Amb l'ajuda del teu professor llegeix i tradueix el conte de *El libro de Buen Amor* que trobaràs a l'enllaç. Després explica'l: http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/el-libro-de-buen-amor--0/html/ff0ec418-82b1-11df-acc7-002185ce6064_33.html#I_84

Et pot ajudar també aquest altre enllaç d'una faula de Samaniego:

<http://www.elhuevodechocolate.com/fabulas/fabula20.htm>

- c. Aquí tens un altre conte de serps una mica diferent. Sabries inventar-ne tu un altre?
<http://www.super3.cat/unamadecontes/conte/la-serp-i-la-donzella/catala/272>

Una vegada⁵, mentre menjava raïm en una vinya- explicà la guineu-, vaig poder observar com un falcó perseguia una perdiu . A la primera arremesa, la perdiu aconseguí d'esquivar-lo i es ficà al niu. Però vet aquí que el falcó no volia renunciar a la presa i cridà:

⁴ *Op. Cit., Vol. I*, "La serp que fugia de l'encantador", Nit 150, p. 613.

⁵ *Op. Cit., Vol. I*, "El falcó i la perdiu", Nit 149, p. 608.

-Ei, surt! Que potser tens por? Però si et porto quatre grans perquè t'he vist famolenca i m'has fet llàstima...

La perdiu es va creure les paraules del falcó i, així, que va treure el cap, la rapinyaire li clavà les urpes.

-És aquest el profit que em fa el menjar que m'has portat?-es queixà la pobra perdiu-. Mentider, així t'embussí el pap la meva carn i se't transformi en verí al pedrer!

El falcó, sense fer cas de la maledicció, la començà a espicassar voraçment fins que no en deixà sinó la pell i les plomes. Quan va voler enlairar-se, però, a la primera batuda d'ales li varen caure totes les plomes, va fer un gemec i va caure mort.

- a. Com caça el falcó la perdiu?
- b. Què ens vol ensenyar el conte? Escriu un rodolí que resumeixi la moralitat del conte.

Expliquen⁶-prosseguí Xahrazad- que una vegada un metge va receptar sèsam pelat a un malalt. I l'home, amb quatre almòstes de gra, es dirigí a casa d'un amic perquè l'hi pelessin. L'amic encomanà la feina a la seva esposa i la mestressa, diligent, es va posar a la feina de seguida.

Resulta que en aquella casa hi vivien un ratolí i una mostela que tenien el cau frec a frec. Qui primer descobrí el sèsam, bo i pelat i amuntegat a terra, fou la mostela, que, aprofitant l'absència de la dona, començà a traslladar-lo cap al seu cau. I quan ja gairebé en tenia emmagatzemada la meitat, tornà a aparèixer la mestressa i de seguida, és clar, notà que faltava sèsam. Allò li va fer pujar la mosca al nas i es posà a l'aguait per tal d'enxampar el lladre.

Poca estona després, la mostela va treure el nas amb la intenció de fer un altre viatge, però immediatament, s'adonà de la presència de la mestressa, que s'estava tota quieta i expectant, i es digué: "Ui! Això pinta malament! Sort que me n'he adonat a temps, però ara li he de fer veure que sóc innocent." Així, doncs, girà cua i començà a transportar el sèsam en direcció contrària. En observar aquesta acció, la dona va pensar: "Aquesta bestiola no deu pas ser la que l'ha robat, sembla que el treu del cau del lladre. La veritat és que ens fa un bon favor tornant-nos-el, es mereix una bona recompensa. Tanmateix, he d'estar al cas per descobrir qui és el pispa..."

La mostela, en veure que la dona sotjava tots els racons, va endevinar el que li passava pel cap i se n'anà a corre-cuita a trobar el ratolí.

-Més val un bon veí que no pas un parent- li digué, després de les salutacions.

-Tens raó!- aprovà el ratolí-. Però per què ho dius ara, això?

-Perquè com a veí teu, et vull fer saber una bona notícia: els amos de la casa s'han descuidat un munt de sèsam pelat que diu menja'm. Tots els rosegaires de la casa hi van a corrua feta i em sabria greu que no te'n toqués ni mig gra: tu hi tens més dret que d'altres.

⁶ *Op. Cit., Vol. I, "El ratolí i la mostela", Nit 150, p. 615.*

El ratolí, que es tornava boig pel sèsam, cuejà excitat i, tot saltironejant, sortí del seu cau i es llançà de cap al gra, sense adonar-se de la presència de la mestressa. Mentre engolia els grans amb voracitat, la dona se li acostà cautelosament amb un pal a la mà i li clavà tal bastonada que li va aixafar el cap. La golafreria i la ingenuïtat l'havien conduït a la mort.

- a. Com fa la mostela per tal de dissimular?
- b. Qui són enganyats per la mostela i de quina manera?
- c. Què vol dir *frec a frec, a l'aguait* i *hi van a corrua feta*?
- d. Per què la golafreria i la ingenuïtat havien conduït a la mort el ratolí?

Hi havia un corb⁷ i un gat mesquer que eren íntims amics. Un dia, mentre descansaven sota l'ombra d'un arbre, com tantes vegades feien, s'adonaren que un tigre se'ls acostava. En advertir el perill, el corb volà a dalt de l'arbre, però el gat no va voler reaccionar i es quedà clavat al lloc sense moure ni una unglà.

-Amic, ajuda'm, sisplau, no em deixis!- suplicà el gat.

-No et preocupis, per això són els amics. Ja ho digué el poeta:

El que t'acull i et fa costat
quan la dissort et mortifica
o el que per tu se sacrifica,
ell és l'amic de veritat.

Un xic més enllà, precisament, hi havia uns pastors amb els ramats i el corb, sense pensar-s'ho dues vegades, volà directament cap als gossos i els començà a empipar: grallava, els colpejava amb les ales i voletejava per sobre d'ells. Els gossos, fastiguejats, es llançaren a perseguir-lo i cada vegada que semblava que l'anaven a atrapar, el corb remuntava el vol i així els conduí fins al peu de l'arbre on s'havia quedat el gat.

Hi arribaren just quan el tigre estava a punt d'atacar-lo. La lladradora espantà la fera, que s'oblidà del gat mesquer i fugí camps a través arrossegant al seu darrere tota la gossada.

Així, doncs, gràcies a l'astúcia del corb, el seu amic, el gat mesquer, es va escapar de la mort.

- a. Quin és el tema del conte?
- b. Què fa el corb per salvar el gat mesquer?

⁷ *Op. Cit., Vol. I, "El corb i el gat mesquer", Nit 150, p. 616.*

Aquí tens un altre conte que tracta el mateix tema⁸:

Una puça assedegada s'arrapà una nit al cos rabassut d'un comerciant que dormia plàcidament. L'insecte li xuclà la sang amb tant delit que, de la fiblada, el comerciant va fer un bot i proferí un xiscle que ressonà per tota la casa. El servei, esverat, va córrer a veure què passava i, a instàncies de l'amo, inicià amb remirament la recerca del causant de la fiblada.

La puça, en veure's en perill, fugí escapada i, amb quatre salts es plantà dins el cau d'un ratolí que vivia a la llar del potentat.

-Ep! Quin vent et porta per aquí?- li preguntà estranyat el rosegador-. Que no t'adones que en podria fer xixines, de tu, tan menuda i esquifida?

-No em parlis de xixines que una palmellada humana ha estat a punt d'aixafar-me. De manera que, si no et sap greu i no et causo gran molèstia, m'agradaria demanar-te refugi. Estigues segur que t'ho recompensaré bé. (...)

M'han explicat, majestat- prosseguí Xahrazad-, que segons la guineu, el ratolí contestà:

-En aquestes circumstàncies, de bon grat t' ofereixo casa meva i la meva amistat. Estigues ben tranquil.la que a mi tant se me'n dóna que hakis begut sang d'home. Amés, tots tenim l'obligació d'aprofitar allò que la vida ens ofereix. (...)

-M'has salvat la vida, no saps com t'ho agraeixo- digué la puça fent un sospir d'alleujament.

-No cal que me'n donis les gràcies, ho faig de tot cor.

D'aleshores ençà, la puça passava el dia al cau del ratolí i, de nit, xuclava la sang del comerciant. Això sí, tenia bona cura de no excedir-se per tal de no despertar-lo.

En una ocasió en què el comerciant comptava un bon grapat de diners, el dring de les monedes despertà la curiositat del ratolí i va treure el cap pel forat del cau. "Reno! Quantes monedes!", pensà el rosegaire amb els ulls esbatanats i, girant-se cap a la puça, digué:

-Com ens ho podríem fer per apoderar-nos de tots aquests diners? Fan un goig!

-Ep, no et precipitis! Hem de procurar que no ens encegui la cobdícia. Un intent d'aquesta mena seria molt arriscat perquè l'astúcia no basta. Como que ni tu ni jo no tenim la força suficient per arrossegar la bossa sencera, necessitaríem molt temps per transportar totes les monedes al cau. Oh, i per fer-ne ús, com les trauries després? Més val que ens n'oblidem.

-Això, rai! Del meu cau en surten setanta passadissos que van al lloc on diposito les reserves, i des d'allà puc sortir al carrer sense cap impediment. Del trasllat dels diners ja me n'encarrego jo, només necessito que tu em distreguis l'home i el mantinguis tota la nit fora de casa.

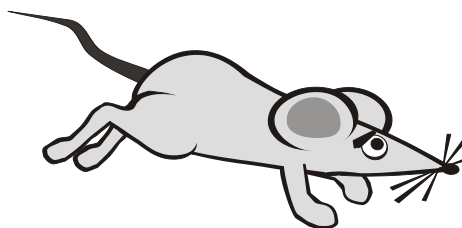
-Ah, bé, si és així, d'acord. Confia en mi.

⁸ *Op. Cit., Vol. I, "La puça i el ratolí", Nits 150 i 151, p. 617-619.*

I la puça cuità cap a la cambra del comerciant, que ja dormia profundament, i el picà amb la mateixa força de la primera vegada. L'home, sobresaltat, forollà tota la roba, però com que la puça ja s'havia amagat a la ratolinera, la cerca fou en va i decidí de reprendre el son. Però la puça, infatigable, no parà de martiritzar el pobre individu fins que aconseguí que se n'anés a dormir al porxo, damunt d'un banc que hi havia a l'entrada.

Així fou com el ratolí va tenir via lliure per endur-se'n tots els diners al cau i el comerciant acusà el servei del robatori i mai no va arribar a descobrir la veritat.

- a. Què ens explica aquest conte sobre la vàlua de l'amistat?
- b. Què aporten la puça i la ratona a aquesta amistat? Raona la teva resposta.

M'han explicat⁹ (...) que un pardal volava per sobre d'un ramat de xais i va veure que una àliga enorme es precipitava sobre un anyell, l'enxarpava amb les urpes i es tornava a enlairar amb ell. El pardal ho observà embadalit i pensà: "Jo també vull agafar un be." Aquell il.lús s'imaginava que podia fer el mateix que l'altre ocell que era deu vegades més gros. I se situà sobre un moltó gras i llanut que, a més, tenia la llana empastifada perquè havia jagut damunt dels fems. El pardal es precipità a l'esquena del moltó i es quedà enredat en la llana, aletejant i amb les potes enllefiscades. El pastor l'atrapà, li va tallar les ales, li va lligar les potes amb un cordill i el va lliurar als seus fills perquè hi juguessin

-Uix, què és això?- preguntà un dels nens.

-Un que ha volgut imitar els qui tenen més força que ell i ha begut oli.

- a. Per quin motiu mor el pardal? Què ens ensenya el conte?
- b. Llegeix a l'enllaç "Las ranas que pidieron rey a Júpiter" de *El libro de Buen Amor* i compara el relat anterior amb aquest: <http://ciudadseva.com/texto/las-ranas-que-demandaban-un-rey>

Compara també "Las ranas que pidieron rey a Júpiter" de l'enllaç anterior amb el següent conte¹⁰:

En una vall paradisiàca, plena d'arbres i fruits i per on hi fluïa un rierol d'aigües clares, hi vivien, feliçment, ocells de totes les espècies. La comunitat dels corbs era regida per un cabdill benvolent i indulgent, gràcies al qual vivien en pau i seguretat i la bona organització no

⁹ *Op. Cit., Vol. I*, "El pardal i l'àliga", Nit 152, p. 620.

¹⁰ *Op. Cit., Vol. III*, "Els corbs i el falcó", Nit 906, p. 516.

permetia que cap altre ocell s'hi entremetés. Arribà el dia, però, que el cabdill va morir- única cosa certa en aquesta vida. Tots els corbs se'n condolgueren moltíssim, però el pitjor del cas era que havia mort sense cap hereu i no havia nomenat successor. Aleshores varen celebrar una reunió per tal d'escollir un cabdill. La meitat dels corbs en proposaren un que, pel seu tarannà, els semblà que era digne del càrrec; tanmateix, l'altra meitat s'hi oposà frontalment. Al llarg de la reunió les paraules varen esdevenir crits i per tal de no arribar a majors varen haver de fer un pacte: la meitat opositora buscaria un candidat i, a punt d'alba, es trobarien al capdamunt del Gran Penyal i llavors s'enfrontarien els dos candidats, el més veloç seria l'elegit. Així ho convingueren i a l'alba s'hi aplegaren, però els opositors no havien trobat cap candidat. Llavors va aparèixer un falcó i aquests li proposaren si volia ser el seu candidat. El falcó va acceptar i evidentment va vèncer. Un cop entronitzat, el falcó va anar eliminant, furtivament, els partidaris del cord: se'ls menjava el cervell i els ulls i llençava les restes. Quan els altres corbs s'adonaren del que passava varen decidir, uns perquè es veien la mort a la cantonada i els altres perquè temien que també els arribaria l'hora, fugir d'aquelles contrades i buscar-ne d'altres de més segures.

De bon matí¹¹, la guineu sortia de la seva lloguera per anar a caçar l'aliment diari. Arribà un dia, però, que la caça va minvar. I un capvespre, quan tornava cap al seu cau, després de tres dies de no haver tastat res, es va trobar una altra guineu i, de camí, li explicà la seva dissort. L'altra li digué:

-No desesperis. Déu sempre ajuda, fixa't què em va passar a mi. Fa tres dies també duia tres dies sense omplir-me la panxa i vet aquí que em vaig topar amb un pollí que peixia tan tranquil. Sense rumiar-m'ho gens ni mica li vaig saltar al coll i el vaig matar. Després de donar gràcies a Déu per haver-me ofert l'aliment, el vaig esventrar i tenia un cor tan vermell i tendre que no vaig poder aguantar la temptació i me'l vaig cruspír tot. De llavors ençà, i d'això fa tres dies, no he tornat a tenir ni un bri de fam.

La guineu que no feia sinó salivar pensant en el festí que li acabava de contar l'altra, es digué, mentre li roncava el budellam: "Què té ella que jo no tingui perquè Déu li concedeixi tant d'aliment?" S'acomiadaren i cada una se'n tornà a la seva lloguera. Passats uns dies d'aquella trobada, la guineu encara no havia menjat res de res i ara, de tan fluixa i dèbil com estava, ja no sortia ni a caçar, restava dins el cau esperant que li arribés l'hora fatídica. A tot això, li arribà la remor de veus humanes i renills de cavalls a galop tirat. Eren dos homes que encaçaven un poltre salvatge que els havia fet grans destrosses al corral. Un dels homes li disparà una fletxa que li anà de dret al cor i el poltre va anar a caure mort a tocar mateix de la lloguera. Els dos homes s'hi acostaren, satisfets, i varen arrencar-li la fletxa; el fat, però, va voler que la punta es

¹¹ *Op. Cit., Vol. III, "La guineu afamada", Nit 904, p. 512.*

quedés al cor de l'animal. Quan els homes hagueren marxat, la guineu va sortir i, gairebé botant d'alegria, va dir:

-Lloat sia el Senyor per haver-me servit l'aliment a la porta de casa!

I amb les forces que li restaven, va començar a esventrar el poltre fins a trobar el cor. Se'l menjava a grans bocades quan, en una, la punta de la sageta se li va clavar a la gola de tal manera que, de primer, la va fer ennuegar i després l'asfixià. I la guineu va morir.

-És per això, majestat (...), que hom s'ha d'aconcentrar amb el que Déu li dóna i no desesperar i donar-li gràcies tant pel poc com pel molt.

- a. Per què mor la guineu?
- b. Busca al text un sinònim de fletxa.

A continuació, et presentem un *conte de contes*:

Una parella de tudons¹² fruïa d'una vida regalada a la capçada d'una palmera datilera. Els feliços ocells eren l'enveja d'un eriçó que feia dies que se'ls mirava, pensant: "Aquests tudons es deuen afartar de dàtils, hauré d'inventar-me alguna martingala per tal d'aconseguir-ne."

I decidí instal·lar-se al peu de la palmera. Amés de la lloriguera, hi perforà una cavitat que destinà al recés i a l'oració. Amb el temps, la seva devoció i les hores que dedicava a la vida contemplativa acabaren impressionant profundament els tudons.

-Sempre has estat tan devot?- li preguntà un dia el tudó.

-Tota la vida, des que me'n recordo.

-I què menges?

-Ja pots comptar, el que cau de dalt.

-I per què vas vestit d'espines?

-Perquè la seva incomoditat m'ajuda a mortificar-me i a viure d'acord amb els principis de l'ascetisme.

-Digue'm, has escollit aquest lloc per algun motiu especial?

-Per guiar els extraviats i ensenyar els ignorants.

-Em deixes admirat, ja m'agradaria a mi seguir el teu camí.

-Dir-ho és molt fàcil. Mira, en això de l'oració no es pot ser gasiu, no es pot fer com aquell pagès que, per estalviar temps i diners, sembrà poc i a l'hora de la collita no va obtenir cap benefici. Però quan se'n va penedir ja era massa tard.

¹² *Op. Cit., Vol. I*, "L'eriçó i els tudons", Nit 152, p. 621.

-I què puc fer per desfer-me dels lligams del món i consagrar-me a l'adoració del Senyor?- preguntà el tudó.

-Per començar hauries de fer una vida més austera, lluny d'aquest exuberant brancatge.

-Però jo sóc un ocell, no puc viure lluny de les branques i, ara mateix, depenc de la palmera.

-Podries traslladar els dàtils aquí a baix i fer rebost per a un any- suggerí l'eriçó-; aquest és el lloc millor per a la vida retirada. Amés a més, amb les teves provisions podries fer caritat als pobres i redimir-te. Pensa que quan t'acostumis a viure sense els dàtils hauràs arribat a un alt grau de perfecció espiritual.

-M'has obert els ulls al camí vertader, que Déu t'ho pagui!

Els tudons, convençuts de les paraules de l'eriçó, s'escarrassaren a fer caure dàtils de la palmera. I l'eriçó, satisfet, tot just tocaven a terra, s'afanyava a emmagatzemar-los al seu cau i pensava: "Si els tudons en volen menjar, que me'ls demanin! I aprofitant que em tenen confiança, quan els tingui a l'abast, els enxamparé i me'ls cruspiré."

Un cop batuda la palmera, els tudons baixaren decidits a instal·lar-se sota l'arbre.

-On són els dàtils?- preguntà el tudó sorprès, en no veure'n cap.

-Potser se'ls ha endut el vent...-respongué l'eriçó fent el desentès-. Bé, no hi fa res, la dieta és el millor exercici per tal de consagrar-se a Déu. Ell, que ha creat les boques, mai no les deixa sense aliment, no us amoïneu, entreu al meu cau mentrestant.

Els innocents tudons s'hi ficaren ben tranquils, i llavors l'eriçó es va treure la màscara de l'ascetisme i els ensenyà els ullals.

-Què significa aquest canvi?- preguntà el tudó, esverat-. Vigila, que de vegades les víctimes són les que se'n surten més airoses, dels enganys; procura que no et passi com a aquells que van voler estafar el marxant...

-Què els va passar?

(...)

Un parell d'estafadors de la ciutat de Sinda- explicà el tudó-, en saber que un dels marxants més rics de la contrada anava a emprendre un viatge de negocis amb una gran càfila de camells carregats de mercaderies, es disfressaren de comerciants amb la mala idea d'estafar-lo pel camí. I en el primer alberg on pararen, decidiren actuar.

Els dos pillards, però havien decidit, per separat, apoderar-se de tot el botí per no haver de compartir-lo i, a l'hora de sopar, l'un posà verí al plat de l'altre. Després de compartir l'àpat amb el marxant, es retiraren, i l'endemà al matí aparegueren morts: s'havien enverinat mútuament.

-Aquest fou el profit que els va fer l'engany- finalitzà el tudó-; en canvi, el marxant, no solament se salvà, sinó que va veure augmentades les seves mercaderies amb el gènere que duien els estafadors. Aprèn-ne la lliçó!

- a. Quants contes has llegit? Resumeix l'argument de cadascun.
- b. Quin conte queda inacabat? Quin final li donaries tu?
- c. Quin és el tema de cada conte?
- d. De quins contes s'extreu una moralitat? Quina?
- e. Per què el tudó li explica un conte a l'eriçó?

Un francolí¹³ sobrevolava una vall plena de tortugues, de vegetació formosa i de frondosos arbres, i, esgotat com estava, va decidir baixar a recuperar forces. De bon primer totes les tortugues, que es delien pasturant les herbes, amagaren el cap dins la closca. De mica en mica, però, s'espolsaren la por i el recel i començaren a mirar-se el francolí amb bons ulls i de seguida li demostraren amistat i afecte. Aquestes mostres tocaren el cor del francolí, es va sentir inclinat a l'afecte envers les tortugues i es va convertir en el seu amic. I així van transcórrer els dies; el francolí, a punta de sol, aixecava el vol i se'n anava a buscar-se aliment i no tornava fins al vespre. Tantes hores de separació entristien les tortugues de valent, ja que n'estaven molt d'ell, i una tarda abans de la tornada del francolí es reuniren.

-Què podem fer per tenir-lo sempre al nostre costat?- va preguntar una.

Totes les tortugues hi van dir la seva, sense arribar a cap conclusió. Tanmateix, en el ple de la conversa, una d'elles, més viva que la tinya, les va fer callar i va dir:

-No cal discutir més, he trobat la manera de fer-lo quedar amb nosaltres.

Les tortugues dispositaren la confiança en ella. Així, doncs, quan el francolí va tornar, aquesta tortuga s'hi va atansar, el va saludar, bo i desitjant-li salut, i li digué en to llagoter:

-Amic meu, l'estima que sentim cap a tu és tan gran i sincera que ens entristeix molt el fet de poder gaudir de la teva companyia tan sols a la nit, mentre que el dia ens el passem apesrades i tristes.

¹³ *Op. Cit., Vol. III*, "El francolí i les tortugues", Nit 924, p. 555.

-Sí, jo també us tinc un gran afecte i no us penseu que em resulta fàcil separar-me de vosaltres, però no s'hi pot fer res, sóc un ocell i la meva naturalesa és volar. No puc restar quiet en un lloc.

-Ho comprenc, ho comprenc, però no creus que seria més fàcil trobar aliment al nostre costat, que com pots comprovar és abundant, que no pas haver de sortir cada dia a buscar-lo amb el perill que això comporta? Sempre estem amb l'ai al cor pensant que un dels teus enemics es pot abatre damunt teu i matar-te.

-Tant de bo ho pogués solucionar, però com t'he dit abans la meva naturalesa m'empeny a volar. No es pot anar contra natura.

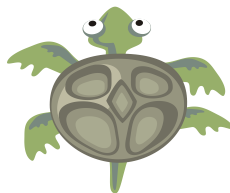
-Si aquest és el principal problema, hi podem posar remei. Oi que el que et permet volar són les ales?

-Bé, les ales més les plomes. Però on vols anar a parar?

-Doncs, res més fàcil: desploma't.

Si bé al francolí la idea no li va fer gaire gràcia, finalment s'hi va avenir i es va llevar totes les plomes de les ales, una per una. Però aquesta provatura aviat li va resultar molt cara. Feia uns pocs dies que el francolí gaudia de la companyia de les tortugues, quan va passar per allí una mostela i va veure el francolí picotejant tranquil·lament. El va observar amb gran atenció i s'adonà que a les ales no hi duia plomes, de la qual cosa va deduir que, per més que volgués, el francolí no podia envolar-se; aleshores, amb un ràpid i destre moviment, se li llançà al damunt i l'inxampà. El francolí prou que va demanar ajut a les tortugues, però elles l'únic que van fer va ser amagar el cap dins la closca, ja que eren impotents davant d'un animal tan astut i ràpid. Llavors el francolí va veure clar que la culpa era seva i de ningú més: havia fet cas de les tortugues, animals sense astúcia ni rapidesa, i s'havia llevat la seva única defensa: les plomes de les ales.

- a. Explica el significat de les paraules subratllades: *més viva que la tinya* i *llagoter*.
- b. Què és el que fa malament el francolí?
- c. Quin és el tema del conte? Què ens ensenya?

MISCEL·LÀNIA:

El protagonista de la següent història¹⁴ és un *entabanador* i un *engalipador*. Sabries dir per què?:

Una vegada, a la ciutat d'Alexandria, un soldat es va presentar a mitjanit a casa del valí, càrrec que en aquells dies exercia un tal Hussamaddín.

-Justícia, senyor, justícia!- cridava el soldat-. M'han robat! Escurabosses, bandits!

-Calma, jove- l'apaivagà el valí-. Seu i explica'm, clarament i sense embarbussar-te, el que ha passat.

-Senyor, jo sóc foraster, he arribat avui a la ciutat i m'he allotjat a la fonda tal. He anat a dormir d'hora, perquè estava cansat i quan m'he despertat, poc abans de mitjanit, m'he trobat que l'alforja estava foradada i que la bossa dels diners m'havien desaparegut...mil dinars hi havia, mil!

-Guàrdies! Aneu a buscar a l'algutzir!- ordenà Hussamaddín.

I el valí manà a l'algutzir que anés immediatament a la fonda, arrestés tot el personal allà present i els deixés en presó preventiva mentre intentava de solucionar la qüestió.

L'endemà al matí, a primera hora, els va fer comparèixer tots a la sala corresponent del palau de governació, va fer portar també els instruments de tortura i, en presència de la víctima del robatori, es disposà a iniciar l'interrogatori. El primer que va ser interrogat fou un dels mossos de la fonda i, després d'escoltar com negava tres vegades la seva participació en el delictes, el valí ordenà als soldats que empremsin un altre mètode més expeditiu per arrencar-li la veritat, en cas que hagués dit mentida.

I quan eren a punt d'aplicar el turment al noi, un home, d'entre la clientela de l'hostal, avançà unes passes i s'encarà amb el valí... (...)

-Atureu el càstig, senyor! Jo sóc el culpable! Jo sóc qui ha agafat els diners d'aquest soldat i aquí en tinc la prova.

Es va treure una bossa de la butxaca i, al punt, el soldat exclamà:

-És la meva!

-Bé, guarda-la, doncs, ja que l'has recuperada- li indicà el valí.

A la sala, entre els detinguts, es van estendre rumors d'admiració i, per tal d'influir en l'ànim de l'autoritat, s'alçaren veus de lloança per la valenta actitud del lladre i en favor de la seva absolució.

¹⁴ *Op. Cit., Vol. II*, "Hussamaddín, valí d'Alexandria, i el soldat", Nits 341 y 342, p. 187.

-Quant a tu...- afegí Hussamaddín dirigint-se a l'autor del furt-, com que has confessat la teva falta, quedes en llibertat. Això sí, amb amonestació i un seriós advertiment respecte al futur: si recaus, seràs severament castigat.

-Senyor, el mèrit no és haver confessat- saltà l'agosarat pispà-, sinó que, a aquest mateix soldat, li he pres la bossa dues vegades.

-Dues vegades?- repetí Hussamaddín estranyat potser més de la descaradura de l'home que no pas del fet en si-. Explica't: com te les has enginyades?

-Fou al Caire, a l'assoc dels canvistes, on vaig veure que aquest soldat s'embutxacava la bossa dels dinars com a resultat d'un canvi. No li vaig treure l'ull de sobre i el vaig seguir de carrer en carrer, sense trobar l'ocasió d'estirar-l'hi. Per desgràcia meva, vaig veure com es disposava a viatjar, però jo estava prou encaterinat amb la bossa i no em volia rendir. El vaig seguir tot el camí, fins que va fer cap a Alexandria i em vaig allotjar a la mateixa fonda que ell. I per fi vaig trobar la meua oportunitat.

A partir d'aquell moment, el lladre abaixà lleugerament el to de veu i adoptà un posat més teatral.

-Vaig esperar l'arribada de la nit...la gent dormia i em vaig acostar al soldat de puntetes- i en aquell punt es va acostar a la posició del soldat caminant d'aquella guisa-, vaig comprovar que dormia, profundament...roncant...- aquí deixà anar una simulació de roncs que provocaren la hilaritat general-, i...amb el ganivet, vaig esquinçar l'alforja i...li vaig estirar la bossa...així!

El lladre tornà a estirar realment la bossa de mans del soldat i en aquell punt, quan tothom esperava el final de la representació sense més, arrencà a córrer com una centella i, vist i no vist, s'esfumà pels passadissos del palau de governació deixant-los amb un pam de nas.

-Guàrdies!, a l'encalç!- reaccionà massa tard el valí.

El murri, aneu a saber com, ja havia sortit de palau, per més que hi hagué corredisses pels carrers, carrerons i places d'Alexandria, no l'aconseguien atrapar.

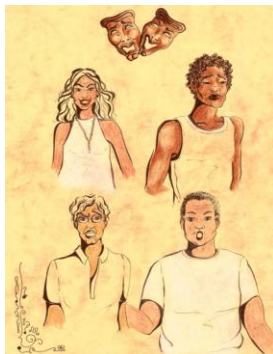
Contrariat, Hussamaddín hagué de deixar en llibertat tot el personal de la fonda, car era del tot innocent, i al soldat, abans d'acomiar-lo, li va dir:

-Bé, ja saps qui ha estat el lladre. Ell prou que t'ha tornat els diners, però tu no els has sabut guardar; així, doncs, alabat sia Déu i cas tancat!

- a. Explica el significat de les paraules subratllades: *valí*, *escurabosses*, *apaivagà*, *embarbusssar-te*, *algutzir*, *assoc*, *encaterinat*, *hilaritat*, *esquinçar*, *alforja* i *encalç*.
- c. Descriu els gestos que fa el lladre mentre explica com va furar la bossa.
- d. Per què el soldat es queda finalment sense la bossa de diners?
- e. ACTIVITAT DE CREACIÓ: Transforma el conte anterior en un text teatral amb diàleg i acotacions que poden anar indicant el que fa el lladre mentre parla. Et poden ser útils els següents enllaços: <http://mimosa.pntic.mec.es/ajuan3/lengua/comdram.htm>

<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/literatura/teatre/popular/popups/acotacio.htm>

<http://www.xtec.cat/~fmota/primer%20batx/gendram.htm>

Diuen que, una vegada¹⁵, un rei féu publicar un edicte que deia “A tots aquells que facin almoina, els tallaré la mà.” I no cal dir que tothom s’abstingué de fer-ne.

Un bon dia, però, un captaire famolenc s’acostà a una dona i li va demanar una almoina. (...) la dona respongué:

-Un altre dia serà, pobre home, perquè ara m’arrisco a perdre la mà.

-Per amor de Déu!- insistí el captaire-, tingueu pietat de mi!

Tanta llàstima feia i amb tanta insistència pidolava que a la dona se li ablaní el cor i, desafiant l’edicte, li donà dos pans alisos que duia.

No cal dir que el fet arribà de seguida a orelles del rei i, sense escoltar raons, va fer tallar les dues mans a la dona.

Transcorregut un temps d’aquest cas, el rei es va voler casar i demanà a sa mare si sabia d’alguna dona adient.

-Sí. Precisament una de les nostres esclaves és hàbil per a contraure matrimoni. Ara bé, té un petit defecte.

-I doncs, quin?

-Li falten les dues mans.

-Caram. Mare, doncs mira que si arriba a ser gran...!

-No la rebutgis abans de veure-la. T’asseguro que la seva bellesa i intel·ligència supleixen, i de bon tros, aquesta manca.

¹⁵ *Op. Cit., Vol. II*, “Del profit i la utilitat de l’almoina”, Nits 347 i 348, p. 201.

I tal com havia augurat la mare, el rei se n' enamorà a primer cop d'ull i s'hi va casar. Les concubines, però, en assabentar-se de l'esposori, en tingueren enveja i escrigueren una nota al rei, informant-lo que la seva esposa era una bagassa i que fins i tot tenia un fill il·legítim. el rei ordenà immediatament a la seva mare que agafés mare i fill i que els abandonés al bell mig del desert.

La pobra dona, en veure's amb el fill als braços i sola en aquell desert, es desesperà. A còpia de caminar, però, aconseguí d'arribar fins a un rierol. En acostar-s'hi a beure, el fill li va caure a l'aigua.

-Déu meu, ajudeu-me! Estic ben perduda!- cridava, entre plors i esgarips.

I com per art d'encantament, se li aparegueren dos homes.

-Què us passa? Per què ploreu?- Li demanà un.

-El fill, el meu fill! M'ha caigut a l'aigua!

-No us amoïneu, nosaltres us el rescatarem.

Invocant Déu, aconseguiren que el seu fill en sortís sa i estalvi.

-Ai, gràcies, gràcies! Que Déu us ho pagui!

I, tot seguit, li digueren:

-Voleu recuperar les mans?

-I tant!

Varen invocar Déu, de nou, i ella recuperà les mans.

-Sabeu qui som?

-No, no ho sé.

-Som els dos pans alisos que vàreu donar al captaire. Ja podeu lloar Déu i agrair-li que us hagi tornat el fill i us hagi fet recuperar les mans.

- a. Explica el significat de les paraules subratllades: *captaire*, *alisos*, *bagassa* i *esgarips*.
- b. Com sabem que la dona infringirà la prohibició? Coneixes d'altres contes on el protagonista no segueixi les normes? Consulta:
http://www.materialesdelengua.org/LITERATURA/TEXTOS_LITERARIOS/CUENTOS/contar/clasificacion.htm
<http://www.super3.cat/unamadecontes/>
- c. Qui és l'*agressor* al conte? Qui és el *donant*? Raona la teva resposta.
- d. Explica el desenllaç de la història.

Una vegada hi havia un home¹⁶ que regentava un molí de sang; era persona senzilla, amb poca cosa s'accontentava i, per damunt de tot, s'estimava la muller amb bogeria. Ella, ben a l'inrevés, era una mala pècora: l'odiava a més no poder, sempre li feia la guitza i, per si això no fos prou, estava enamorada del veí. Val a dir, però, que el veí, com que ja sabia quin peu calçava, la rebutjava i se n'escapolia tant com podia. Així les coses, una nit, el moliner tingué un somni en el qual algú li deia: “Si excaves a tal lloc, just a tal indret de la circumferència que descriu el ruc quan fa rodar el molí, hi trobaràs un tresor.” El primer que va fer en despertar-se, fou explicar tot el que havia somiat a la seva esposa encarint-li, això sí, que guardés bé el secret. Tanmateix, (...) l'esposa del moliner, amb la intenció de guanyar-se l'afecte del veí, li va explicar fil per randa el que tant li havia dit el seu marit que mantingués en secret. El veí, que no tenia ni una malla, tot s'ha de dir, va pensar: “A bodes em convides!” Així doncs, quedaren que hi anirien aquella mateixa nit. A l'hora prefixada es reuniren, començaren a excavar i, efectivament, descobriren un tresor. Tota aquella riquesa despertà la cobdícia del veí i, astutament, proposà:

-No et sembla que el millor fóra que jo me l'emportés i que el guardés en lloc segur?

-No, no, el més encertat fóra que ens el partíssim, que ens divorciéssim dels respectius cònjuges i que després ens caséssim per tal de gaudir-ne conjuntament.

-Sí, dona! I si després de la partició, un cop a casa, t'hi repenses i et cases amb un altre? Pel que diuen, els diners són molt llaminers.

-Oh, això també podria pensar jo de tu.

Després d'un llarg estira i arronsa, i en veure que la dona li posava tantes traves, va tirar pel camí del mig i ho va resoldre matant-la. Aprofitant el clot del tresor, la va enterrar allí mateix. L'albada, però, el sorprengué a mitja feina, de manera que, sense acabar-la de colgar, va arreplegar els diners i fugí.

Pel que fa al moliner, tenia costum, tot just llevar-se, d'anar directament a estacar l'ase al molí. I aquell dia, tot i que va trobar a faltar la seva dona, també ho va fer així; però l'ase, a mitja volta, es va topar amb el clot i s'aturà. Xurriacada va, xurriacada ve, començà a arriar-lo. Tanmateix,

¹⁶ *Op. Cit., Vol. II*, “El moliner i la seva esposa”, Nits 387 i 388, p. 290.

la bèstia per comptes d'anar endavant reculava, fins al punt que, el moliner, encès, l'agullonà. Com que ni així no va moure ni peu ni cama, s'aïrà talment que li va clavar un ganivet al costat i el va deixar mort i remort. En clarejar el dia, va trobar, a la vora de l'ase, el cadàver, a mig colgar, de la seva esposa. El pobre home no va tenir altre remei que plorar la pèrdua de l'esposa, el ruc i el tresor, i tot per haver revelat el secret del somni a la seva muller!

- a. Comenta el significat de les frases fetes subratllades al text: *molí de sang, li feia la guitza, sabia quin peu calçava, fil per randa, no tenia ni una malla i a bodes em convides*.
- b. Quin és el tema del conte? Busca alguna frase feta adient pel que li passa al moliner. Consulta els següents enllaços:

<http://elcatalacomcal.blogspot.com.es/2012/06/dites-i-expressions-catalanes-que-cal.html>

<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/mudsmots/rica/exercicis.html>

Llegeix aquest altre conte que podríem qualificar d'acudit¹⁷:

-Heu de saber, majestat- explicà el visir-, que temps enrere vivia un mercader que era molt escarransit pel menjar i el beure. En un dels seus viatges per altres contrades i mentre feia un tomb pel soc, es topà una vella que duia dos pans i li preguntà si eren per vendre.

-És clar que sí- va fer la dona.

I el mercader començà a regatejar el preu fins que aconseguí el més baix possible i se n'endugué els dos pans cap a casa. El dia següent i durant vint dies més, va continuar comprant el pa a la vella, sempre, no cal dir, al preu més baix possible. Però de sobte la jaia desaparegué i ningú no li'n va saber donar raó. Al cap d'un temps, es varen topar en un dels carrers de la ciutat i se saludaren.

-Com és que ja no veneu els pans?- va voler saber ell.

La vella semblava que no gosés respondre, però finalment, davant la insistència d'ell, ho va fer:

-Mireu, jo estava al servei d'una persona que tenia una lesió als corrons i el metge li feia posar cada nit un pegat de farina i mantega. Al matí, jo agafava la farina i en feia dos pans per vendre. I us els venia a vós o a un altre. Però el malalt ha mort i m'he quedat sense pans.

- a. Quina part del cos són els corrons?
- b. Quina creus què és la reacció del mercader en escoltar el relat de la vella?
- c. Inventa un diàleg entre la vella i el mercader una vegada aquest s'ha assabentat de l'origen dels pans.

¹⁷ *Op. Cit., Vol. II, Nit 580, p. 663.*

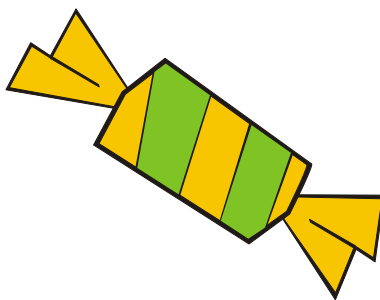
-Mireu, segons diuen¹⁸, un caçador que anava a l'encalç d'unes feres es ficà en una cova i hi trobà un clot curull de mel d'abelles. N'omplí un bot que duia, se'l carregà a l'esquena i se l'endugué cap a ciutat. Cal dir que el caçador no anava sol: anava, com sempre, acompanyat del seu estimat i fidel gos. L'home s'encaminà de dret a ca l'oliare per vendre's la mel que havia recollit. I aquest, un cop tancat el tracte, obrí el bot per veure-la, però sense voler n'hi va caure una gota al taulell. Un ocell que voletejava per allà s'hi va abocà a l'acte. El gat de l'oliare s'abraonà sobre l'ocell i el gos del caçador, que no es va poder estar quiet, se li llançà al damunt i el deixà fet una pell. L' oliare, irat, matà el gos del caçador. I aquest no es va entretenir gens a llevar la vida a l'oliare. Tant la gent de l'alqueria d'un com la de l'altre sortí en la defensa dels seus respectius protegits i es posaren en peu de guerra, armats fins a les dents, i batallaren aferrissadament. Només Déu sap quants perderen la vida en aquell enfrontament!

a. al conte tot passa fruit de la casualitat. Compara'l amb el que trobaràs al següent enllaç: <http://adigital.pntic.mec.es/~aramo/lectura/lecpeq24.htm>

ENDEVINALLES:

Endevina, endevinalla, com va fer la Tauaddud. Després inventa'n tu d'altres:

- 1) -Què és això¹⁹?: Menja sense tenir boca ni ventre, els arbres i els animals són el seu aliment; si li dones menjar, viu i, si li dones beure, mor.
- 2) -I això?: Dos amics, que passen la nit abraçats sense fer-se ni una moxaina, protegeixen la família de les desgràcies i quan surt el sol, són separats.
- 3) -Una altra endevinalla: Té llargues trenes, un ull que no s'acluca ni plora i, tot i que no es vesteix mai, ha vestit tothom.
- 4) -Què és això?: Esvelta i dolça, llança sense punta, la gent se la menja als sopars de Ramadà.

¹⁸ *Op. Cit., Vol. II, Nit 582, p. 667.* SOLUCIONS: El foc, els dos batents de la porta, l'agulla i la canya de sucre.

¹⁹ *Op. Cit., Vol. II, Nit 459, 460, p. 426-427.*